
RAPPORT

Kulturminnedokumentasjon

Reguleringsplan for Nybøhagen, Fana gnr. 41 bnr. 757 mfl.

Arealplan ID1201_64220000

OPPDRAKSGIVER

Webu 2

EMNE

Kulturminnedokumentasjon

DATO / REVISJON: 14. november 2018 / 01

DOKUMENTKODE: 10202731-PLAN-RAP-002

Multiconsult

Denne rapporten er utarbeidet av Multiconsult på oppdrag fra kunde. Kundens rettigheter til rapporten er regulert i oppdragsavtalen. Hvis kunden i samsvar med oppdragsavtalen gir tredjepart tilgang til rapporten, har ikke tredjepart andre eller større rettigheter enn det han kan utlede fra kunden. Multiconsult har intet ansvar dersom rapporten eller deler av denne brukes til andre formål, på annen måte eller av andre enn det Multiconsult skriftlig har avtalt eller samtykket til. Deler av rapportens innhold er i tillegg beskyttet av opphavsrett. Kopiering, distribusjon, endring, bearbeidelse eller annen bruk av rapporten kan ikke skje uten avtale med Multiconsult eller eventuell annen opphavsrettshaver.

RAPPORT

OPPDAG	Nybøhagen, Fana gnr. 41 bnr. 757 mfl. – Reguleringsplan	DOKUMENTKODE	10202731-PLAN-RAP-002
EMNE	Kulturminnedokumentasjon	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAAGSGIVER	Webu 2	OPPDRAAGSLEDER	Marie Bjelland
KONTAKTPERSON	Erlend Innset	UTARBEIDET AV	Vigdis Berge
		ANSVARLIG ENHET	Multiconsult Norge AS
GNR./BNR.	41 / 757 MFL.		

01	01.07.2019	rev	Vigdis Berge	Heidi Havelin	Marie Bjelland
00	14.11.18	Kulturminnedokumentasjon	Vigdis Berge	Torunn Åsheim	Marie Bjelland
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Innledning	5
2	Områdets historie.....	6
3	Bygningsmiljø	9
3.1	Bygninger i planområdet	10
3.2	Bygninger i nærområdet.....	18
4	Andre typer kulturminner	23
5	Avslutning.....	25
6	Kilder	25

1 Innledning

I forbindelse med reguleringsarbeid for Nybøhagen, Fana gnr. 41 bnr. 757 mfl. i Bergen kommune, er det utarbeidet en kulturminnedokumentasjon for området. Kulturminnedokumentasjonen er utført av Multiconsult Norge AS, og er basert på kilder som bergenskart, Riksantikvarens fornminnedatabase Askeladden, Sefrak-registeret, skriftlige kilder og befarings i området.

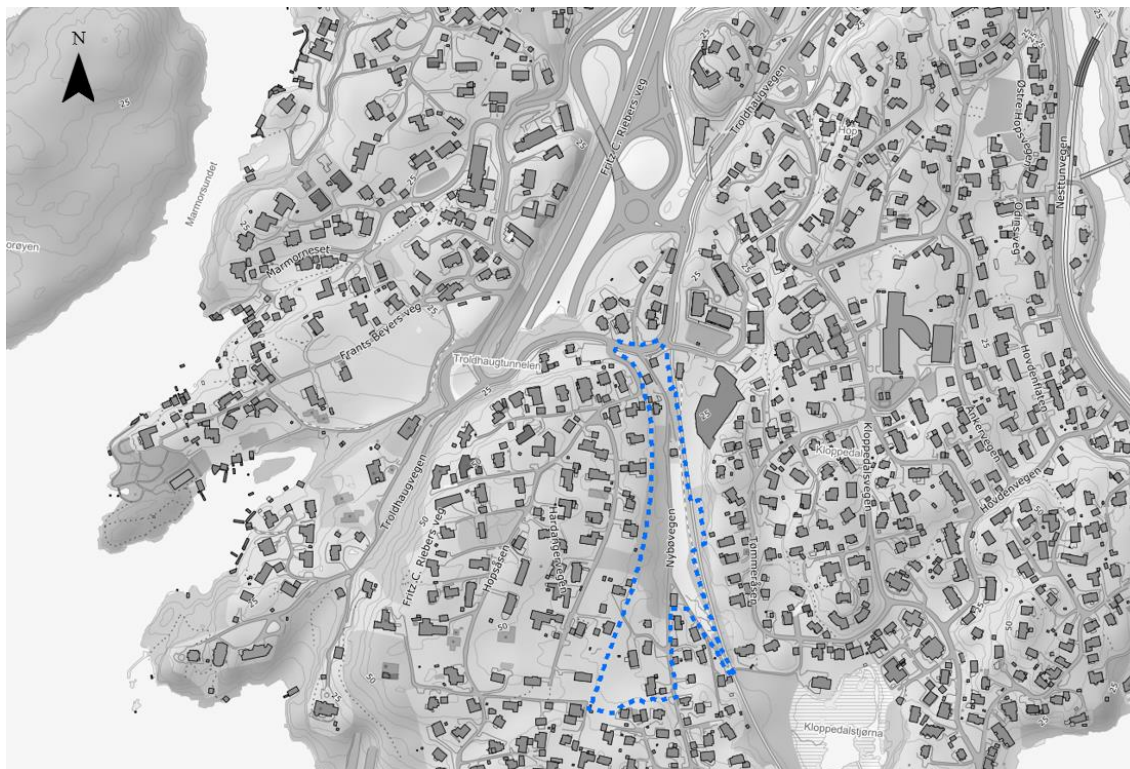
Planområdet er lokalisert i Nybøveien i Fana bydel mellom Hop og Troidhaugen. Planområdet ligger i nordlige del av Nybøveien og strekker seg langs begge sider av veien. Området ligger som en korridor i landskapet, der traseen etter gamle Vossebanen i dag brukes som gang-/sykkelvegtrasé. Opp fra Nybøveien er det forholdsvis bratte skråninger både i øst og vest. Korridoren åpner seg mot nord og sør til flatere landskap. Planområdet er østvendt med flate partier og avsluttes i vest av Hopsåsen.

Planområdet ligger i hovedsak på 75-80 moh. Det høyeste punktet i planområdet, i nordvest, er ca. 82 moh, og fra dette skråner terrenget bratt opp mot vest. Nordvestlige del av planområdet er bevokst med løvskog med høy bonitet. Planområdet er godt synlig fra nord og vest. Eneboligene i sør ligger i samme høyde som planområdet.

Hovedformålet med planforslaget er å legge til rette for 13 boenheter fordelt på rekkehus, tomannsboliger og eneboliger, se vedlagt stedsanalyse av 22.01.2018 og illustrasjonsplan av 27.06.19 som viser plassering av nye bygg i planområdet. I planområdet er det en eldre låve og ett våningshus, gårdsbruket på Nedre Nybø gnr. 41 bnr. 12, begge byggene er planlagt ivarettatt i planforslaget.

Figur 1-1 Oversiktskart. Lokalisering og utstrekning av planområdet er markert med rødt.

Figur 1-2 Utstrekning av planområdet markert med blå stipla linje.

2 Områdets historie

Planområdet er lokalisert på gården Hop, gnr. 41, som ligger ved Nordåsvatnet i utløpet av Midtundalen. Gården grenser til gårdene Storetveit, Sandal, Fantoft, Tveiterås, Skjold og Nesttun. Hop er en av de eldste gårdene i Fana og det er gjort funn fra jernalder/middelalder på gården (to skaftegryster av kleberstein, B7673) (Larsen 1980:109). Gården var bosatt gjennom middelalderen. En vet ikke sikkert hvor gamletunet lå på Hop. På 1600-tallet ble ofte bygdetinget holdt på Hop (Larsen 1980:387). Gårdsnavnet kommer av det gammelnorske navnet *hopr* som viser til en liten innestengt bukt. Gården var tidligere (1590) med i jordegodset til domkapitelet i Bergen og inntektene herfra gikk til biskopen og de fremste geistlige (Larsen 2001: 271ff.).

Fra 1700-tallet til rundt 1850 var det svært vanlig at byborgere og embetsmenn i Bergen skaffet seg avlsgårder eller lystgårder som ble drevet med leid arbeidskraft (Larsen 1980:304). På avlsgårdene/lystgårdene ble det som oftest reist staselige hovedbygninger med kunstferdige hageanlegg (Myking 1990:70). På Hop ble lystgården Wernersholm anlagt av Werner Hosewinckel Christie på slutten av 1700-tallet. Han bygde også en kirke som var åttekant og bygd av rydningsstein, tre og pappmasje. I 1829 ble Wernersholm solgt til kjøpmann Michael Krohn som rev både kirken og lystgården. Han oppførte en ny hovedbygning som i dag har adresse Wernersholmsveien 18. Lystgårdene var som oftest store og kostbare anlegg som ikke kunne tjenes inn på gårdsdriften, og mange ble solgt utover i 1860-årene (Myking 1990:296-297). Størstedelen av storgården Hop gikk over i bondeie etter 1830.

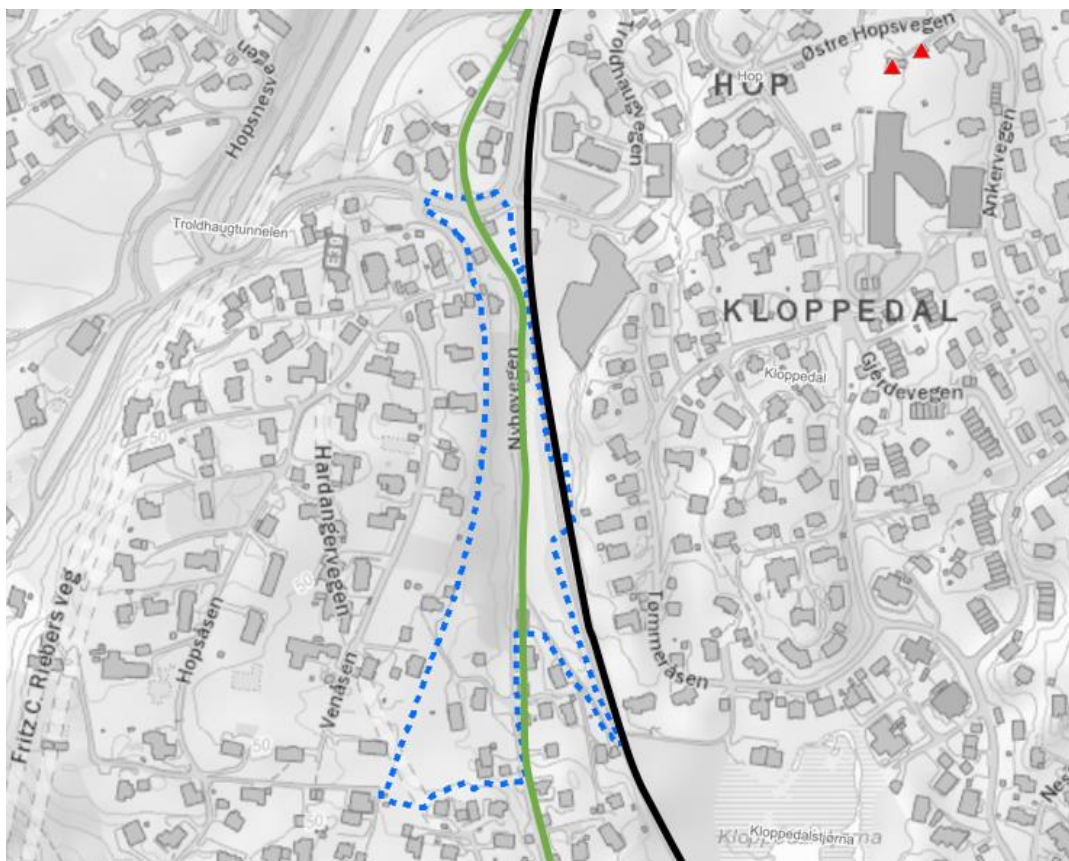
På Hop er det marmorårer på Hopsholmen, i dag kalt Marmorøya. I 1706 fikk oberstløytnant Peter Montagne Lillenschjold enerett til å vinne ut marmor. Marmor var etterspurt som byggemateriale til kirker og andre monumentale bygg. Det er bl.a. marmor fra Hop i Christiansborg slott i København. Det var varierende drift i bruddet opp gjennom 1700-tallet til fram mot midten av 1800-tallet. Etter 1860 var det helt slutt på driften i marmorbruddet (Myking 1990:37).

Hopsfossen gav også grunnlag for tekstilindustri. I 1879 ble Hop Spinderi og Tricotagefabrikk anlagt ved fossen av Jørgen og Christian Petersen. Allerede i 1887 skilte disse lag og Christian Pedersen gikk sammen

med Johan J. Dekke og startet Petersen og Dekkes Tricotagefabrikk på Georgenes verft, kalt Pedek. Pedek var en av de største tekstilfabrikkene i landet. I 1903 ble fabrikk flyttet til Hop med store utvidelser av anlegget og en sterk økning i antall ansatte. Det ble etterhvert bygd en rekke nye fabrikkbygninger og bolighus i området i tilknytning til fabrikk. I 1965 fusjonert Pedek med Christensen AS og fikk navnet Teksal. I 1976 ble bedriften lagt ned for godt (<http://industrimuseum.no/Pedek> og http://industrimuseum.no/Hop_spinderi).

I 1883 ble Vossebanen mellom Bergen og Voss åpnet. Hop var, i tillegg til stoppestedet på Fjøsanger, eneste holdeplass på strekningen mellom Bergen og Nesttun. Etter hvert økte antallet stasjoner, holdeplasser og stoppested på strekningen og Hop ble oppgradert til holdeplass i 1885 og deretter stasjon i 1930. Det ble opprettet holdeplass på Kloppedal i 1930, som ligger rett øst for planområdet. I 1909 åpnet Bergensbanen og Vossebanen ble tilknyttet denne og inngikk dermed i Bergensbanen. I 1964 ble banestrekningen mellom Bergen-Nesttun-Garnes-Tunestveit nedlagt for persontrafikk (Bjerke, Thor 2004: 180f.: Vossebanen, hentet 5. november 2018 fra <https://snl.no/Vossebanen>). Etter etableringen av jernbanen, bygde en rekke velstående bergensere seg store villaer på Hop, særlig mellom Paradis og Wernersholm med store parklignende hager. Senere ble det fortetting langs jernbanen og eksisterende vegfar og regulering av større boligfelt (Kulturminnegrunnlag Byantikvaren 2013-11).

Det er ikke kjente automatisk fredete kulturminner, SEFRAK-registrerte bygninger eller vernede/fredede bygninger i eller i nær planområdet. Traséen for Vossebanen samt Nybøvegen, som er et eldre vegfar, er avsatt til hensynssone kulturmiljø H570 i kommuneplanen.

Figur 2-1 Det er ikke kjent automatisk fredete kulturminner eller andre fredete objekt i eller nær planområdet. SEFRAK-registrerte bygg (eldre enn 100 år) er vist med røde trekkanter. Kilde: <https://askeladden.ra.no/> Planområde er markert med blå stipla linje. Vossebanetraséen er tegnet inn med sort heltrukket linje, Nybøvegen er markert med grønn heltrukket linje. Begge er avsatt til omsynssone kulturmiljø H570 i kommuneplanen.

Figur 2-2 Flyfoto fra 1951 til venstre og fra 1970 til høyre. Planområdet markert med en blå ring. Størstedelen av området er fremdeles ubygget i 1951 til sammenligning med 1970. Kilde: <http://www.bergenskart.no/bergen/Vossebanen> kan tydelig sees på flyfoto. Denne delen av banen stengte i 1964 i forbindelse med bygging av tunnel gjennom Ulriken til Arna. Stoppstedet på Kloppedal kan sees der Nybøvegen møter Tømmeråsen, markert med rød ring.

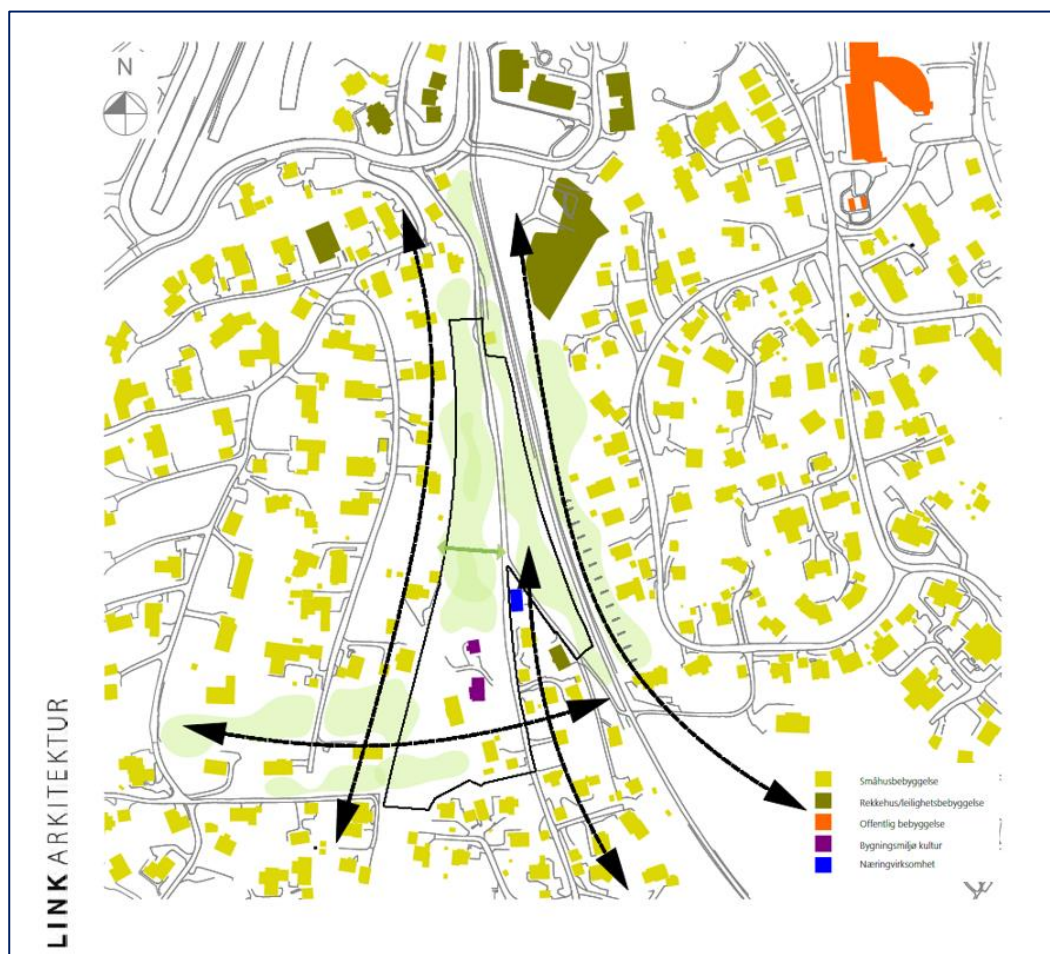
Figur 2-3 Flyfoto fra 1980 til venstre og flyfoto fra 2016 til høyre. Planområdet markert med en blå ring. Størstedelen av området er i 1980 utbygd som i dag. Kilde: <http://www.bergenskart.no/bergen/>

3 Bygningssmiljø

Området preges i all hovedsak av villabebyggelse bygd ut i etapper fra starten av 1900-tallet og fram til i dag. Nedre Nybø er et tidligere småbruk og er eldre enn den omkringliggende bebyggelsen. Typologisk består byggene i stor grad av eneboliger, nord for planområdet finnes det nyere rekkehus og leilighetsbygg. Bebyggelsen er hovedsakelig oppført i tre, men det finnes også innslag av murbygninger.

Figur 3-1 Skråfoto av området. Sørlig del til vestre og nordlig del til høyre. Kilde <https://kart.1881.no/>

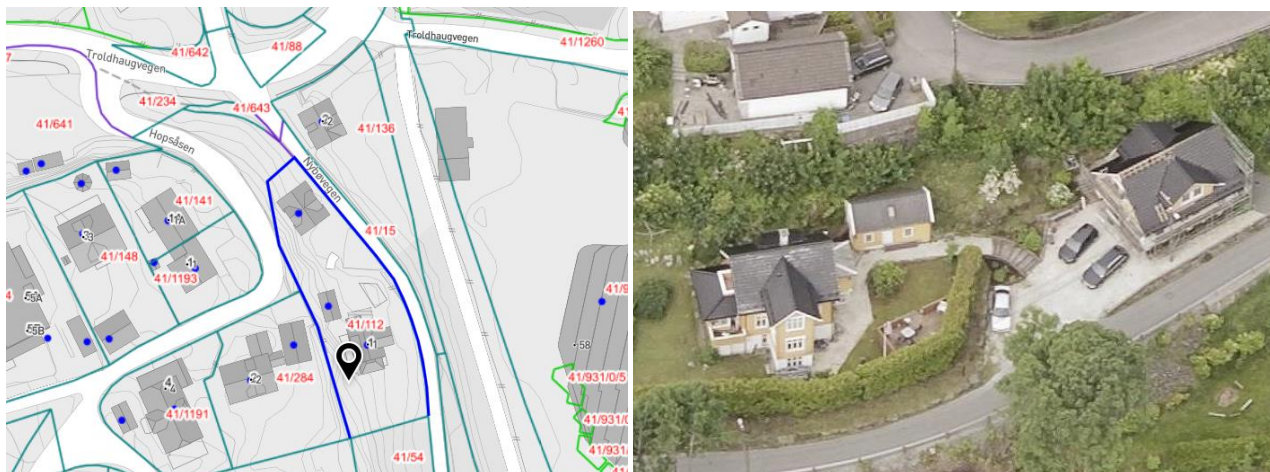

Figur 3-2 Illustrasjon av eksisterende bygningstypologi i området. Kilde: Link Arkitektur.

3.1 Bygninger i planområdet

Det er fjorten bygg innenfor planområdet. I det følgende blir byggene omtalt ut i fra adresse og gårds- og bruksnummer.

Nybøvegen 1, gnr. 41 bnr. 112

Figur 3-3 Eiendomskart og skråfoto av Nybøvegen 1, gnr. 41 bnr. 112. Kilde <https://kommunekart.com/> og <https://kart.1881.no/> På skråfoto kan garasjen fra 2004 sees til høyre i bilde, enebolig til venstre i bilde.

På eiendommen står det en enebolig i tre etasjer fra 1907. Bygget har flere nyere tilbygg, en ark i øst og to tilbygg i sør og nord. Det er også godkjent et større tilbygg i nord, kilde <http://www.bergenskart.no/bergen/>. Bygget er i sveitserstil med saltak og hadde opprinnelig kun en ark mot vest. Dette kan sees på flyfoto fra 1950, se Figur 2-2. Bygget har enkel, liggende kledning med sidehengsla to- og trefagsvindu. Taket har tekke av glasert svart betongstein med enkeltkrum. Vinduer, panel, taktekking mm. ser ut til å være av nyere dato, til dels i gammel stil.

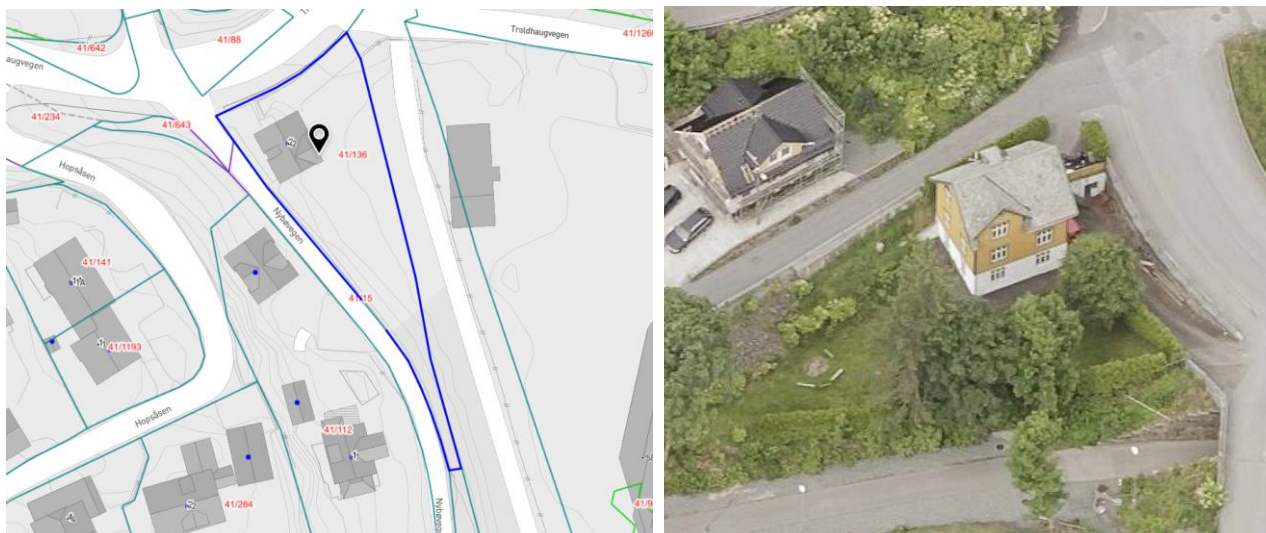
På eiendommen er det også to andre bygg, et uthus/bod og en dobbel garasje fra 2004.

Figur 3-4 Nybøvegen 1, gnr. 41 bnr. 112 mot vest til venstre og mot nord til høyre. Foto Multiconsult 2018.

Nybøvegen 2, gnr. 41 bnr. 136

På eiendommen står en enebolig fra 1911. Det er ikke registrert nyere tilbygg på boligen i <http://www.bergenskart.no/bergen/>. Bygget er i tre etasjer i sveitserstil med saltak, to arker, en i vest og en noe større i øst. Bygget har enkelt, liggende kledning med sidehengsla to- og trefagsvindu. Taket har tekke av dråpeforma takskifer. Vinduene er av nyere dato, men i sveitserstil. Bygningsdetaljer ser ut til å være de opprinnelige.

Figur 3-5 Eiendomskart og skråfoto av Nybøvegen 2, gnr. 41 bnr. 136. Kilde <https://kommunekart.com/> og <https://kart.1881.no/>

Figur 3-6 Nybøvegen 2, gnr. 41 bnr. 136 mot nord til venstre og mot vest til høyre. Foto til venstre er fra 2015 Opus foto til høyre er fra 2018, Multiconsult.

Nybøvegen 4, gnr. 41 bnr. 123

På eiendommen står en bolig fra 1909. Nybøvegen 4 er en tidligere lokførerbolig i tilknytning til Vossebanen som gikk rett ved planområdet (Kulturminnegrunnlag Byantikvaren 2013-11). Boligen er en liten enkel sveitserstilbolig som går over to etasjer med kjeller, bygget har saltak med tekke av dråpeforma skifer. Bygget har et tilbygg fra 1942 i vest og en terrasse av nyere dato. Boligen har enkel, liggende kledning med moderne topphengsla ettfagsvindu. Med unntak av skifertaket, ser det ut som om alle fasadeelementene er skiftet ut.

Figur 3-7 Eiendomskart og foto av Nybøvegen 4, gnr. 41 bnr. 123, kilde <https://kommunekart.com/> og foto Opus 2015.

Figur 3-8 Nybøvegen 4, gnr. 41 bnr. 123 mot nord og sør. Bildet mot nord er tatt under bygging av leilighetskompleks i Troidhaugvegen 56 i 2015 av Opus. Bildet mot sør er tatt i oktober 2018, Multiconsult.

Nybøvegen 6D, gnr 41 bnr. 964

På eiendommen står en lagerbygning/garasje. Det er ikke opplysninger om når dette bygget er oppført, men ut ifra flyfoto av området må bygget være oppført en eller annen gang mellom 1951 og 1970. Bygget har enkel, liggende kledning med skråtak tekket av bølgeblekk. Bygget er trolig renovert

Figur 3-9 Nybøvegen 6D, gnr. 41 bnr. 964. Kilde <https://kommunekart.com/>, foto Multiuconsult 2018

Figur 3-10 Flyfoto av Nybøvegen 6D fra henholdsvis 1970 og 1951. Kilde <https://kart.1881.no/>

Nybøvegen 7, gnr. 41 bnr. 12.

På eiendommen står det i dag to bygg, en låve og et bolighus. Dette var tidligere et gårdsbruk på Nedre Nybø, en husmannsplass under gården Hop, utskilt som eget gårdsbruk i 1884 fra bnr. 11. Det er utarbeidet en egen tilstandsrapport og kulturminnedokumentasjon av begge disse byggene, se vedlagt rapport for ytterligere detaljer.

Figur 3-11 Nybøvegen 7 mot sørvest. Foto er fra 2015, Opus.

Figur 3-12 Nybøvegen 7 mot nord. Foto er fra 2015, Opus.

Byggeåret til våningshuset er ukjent. Det er i rapporten til Rambøll antatt at bygget er fra ca. 1925-1930. I følge opplysninger i <http://www.bergenskart.no/bergen/> og fra en nabo skal våningshuset være fra 1880-årene. Huset er bygget i pløyd lafteplank. Yttervegger er utlektet med opphengere og kledd med enkel falset liggende staffpanel. Huset er i 2. etasjer med kjeller, muren er i tørrmur og pusset med mørtel. Det er originale vinduer og dør i vindfang, kjeller og i gavler. De nye vinduene er ettfagsvindu med «falske» sprosser. Det er saltak som er tekket av nyere dobbelkrummet betongtakstein. Det vises ellers til rapport fra Rambøll samt innspill fra nabo.

Figur 3-13 Nybøvegen 7, gnr. 41 bnr. 12, foto av våningshus mot nordøst og mot nordvest. Foto til venstre er fra 2015, Opus. Foto til høyre er fra oktober 2018, Multiconsult.

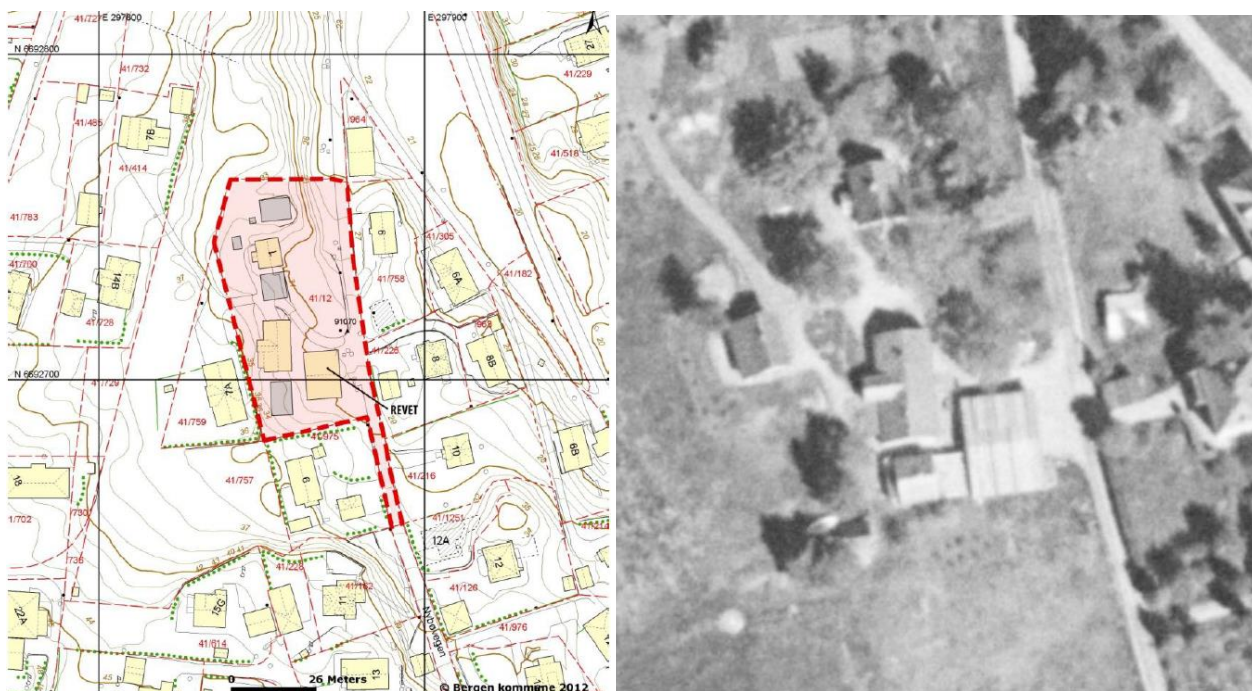
Byggeår på låven er ukjent, men antatt 1860-tallet. Det er gjenbruk av bygningselement i bygget. Det er vinduer fra tidlig 1800-tall til ca. 1900-tall i bygget. Låven er bygd i grindkonstruksjon med 6 grinder. Låven har liggende ufalset høvlet kledning, men stående kledning i et mindre parti i vest. Det er saltak på bygningen som er tekket med profilerte stålplater. Det vises ellers til rapport fra Rambøll for ytterligere detaljer og foto.

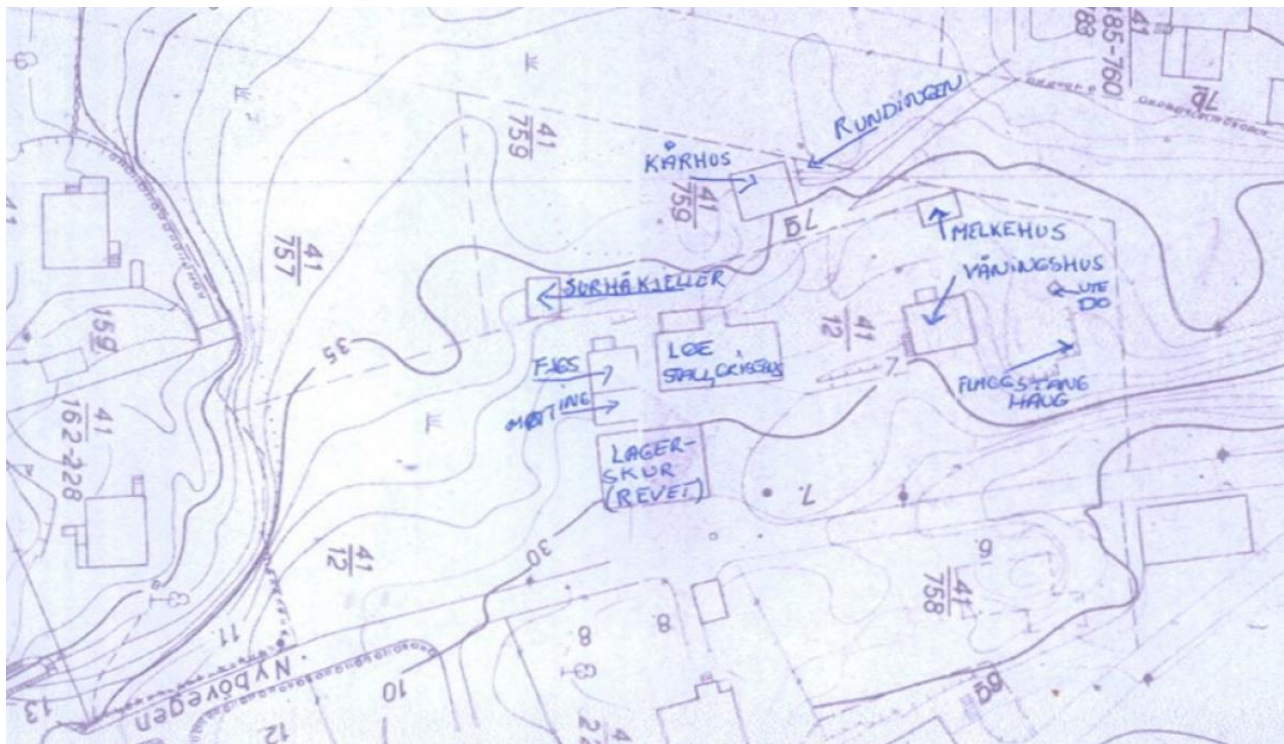
Figur 3-14 Nybøvegen 7 gnr. 41 bnr. 12, foto av løe mot vest og nord. Foto fra 2015, Opus.

Hovedhuset og låven danner sammen med tidligere bygg en rekke, men er ikke et tradisjonelt rekketun. Rekketun er dannet av separate rekker av innhus og uthus i hver sin rekke. Rekketun er en gammel tradisjon som strekker seg tilbake til eldre jernalder da innhus og uthus var bygd sammen, og var vanlig i Telemark, Setesdal, Voss og Nørmdøre (<http://home.hib.no/mediesenter/haandverk/byggeskikk/tuntyper.htm>).

Gårdsbruket på Nedre Nybø er av yngre dato, utskilt i 1884. På slutten av 1700-tallet begynte man å bygge færre og større bygg på gårdene. På flyfoto fra 1951 ser en to bygg som i dag er revet. I tillegg er det registrert murer etter to bygg hvor ett har stått mellom våningshus og løe og ett har stått nord for våningshuset. Formen på tunet er uregelmessig og litt klyngetunaktig, selv om det kun var ett bruk her. På tunet er det også rester etter en melkekjeller med brønn. Etter opplysninger fra nabo er det på et kart fra Fana kartverk som viser tilsvarende bygg som på flyfoto fra 1951 beskrevet byggenes ulike funksjoner. Her er også beskrevet andre elementer som en flaggstanghaug, interne vegger, trapper og murer som viser hvordan tunet i detalj har vært bygd opp og utformet, se flyfoto og figur 3-16.

Figur 3-15 Tunet på Nedre Nybø. Kartet til venstre viser bygningene som danner et tun. Grå er ca. kartfesting av tufter/bygg som i dag er borte, kilde Rambøll. På flyfoto fra 1951 (kan også sees på flyfoto fra 1970 og 1980) ser en et bygg vest for løen og våningshuset som i dag er vekk, sannsynligvis fjernet i forbindelse med bygging av Nybøvegen 7A. Dette er ikke avmerket på kartet utarbeidet av Rambøll. Kilde <https://kart.1881.no/>

Figur 3-16 Kart fra Fana kartverk, innsendt av nabo som viser byggenes funksjon.

Nybøvegen 7A, gnr. 41 bnr. 759.

Enebolig i gammel stil i to etasjer fra 1995 med saltak med to arker, en i vest og en i øst. Bygget har enkelt, liggende kledning med sidehengsla tofagsvindu. Taket har tekke av betongstein. Rett vest for Nybøvegen 7A står et mindre bygg uten adresse, gnr. 41 bnr. 757, sannsynlig et lekehus/bod.

Figur 3-17 Nybøvegen 7A, gnr. 41 bnr. 757, kilde <https://kommunekart.com/>, foto fra 2015, Opus.

Figur 3-18 Skråfoto av Nybøvegen 7A, gnr. 41 bnr. 75 mot vest og øst, kilde <https://kart.1881.no/>

Nybøvegen 9, gnr. 41 bnr. 975

Enebolig i to etasjer fra 1980. Bygget har stående kledning med enkelte parti med liggende kledning, bunnhengslde ettfagsvindu med sprosser. Taket har saltak og tekke av betongstein. Dette er en enebolig med 1 etasjer + kjeller og kryploft. Det står tre andre bygg på eiendommen, et garasjehus/anneks og en garasje på eiendommen, to av disse er fra 2000-tallet.

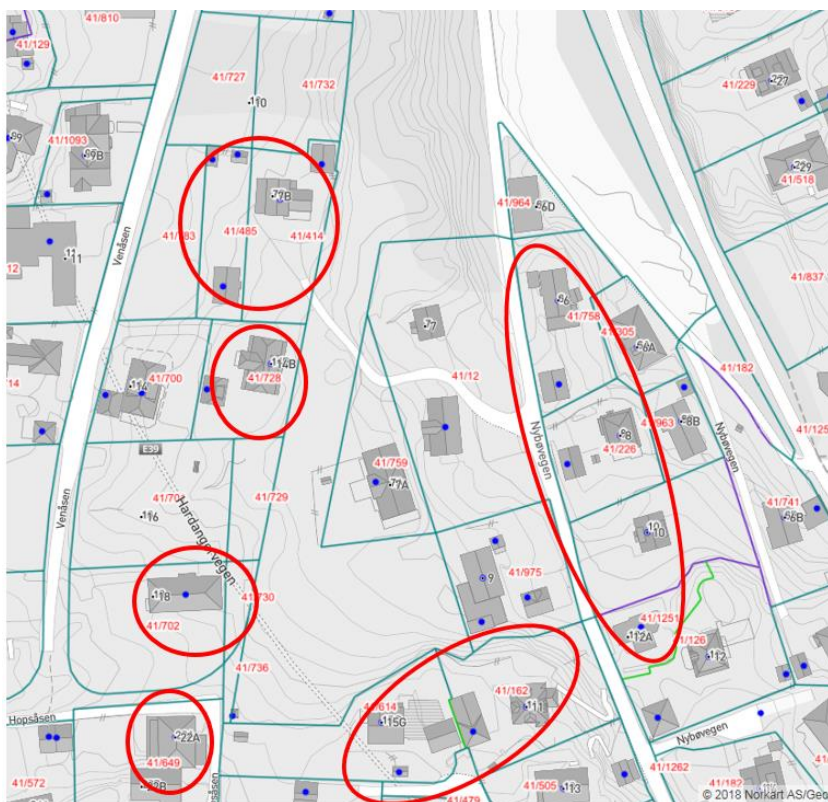
Figur 3-19 Kart og flyfoto (1980) av Nybøvegen 9, gnr. 41 bnr. 975, kilde <https://kommunekart.com/> og <https://kart.1881.no/>

Figur 3-20 Nybøvegen 9, gnr. 41 bnr. 975, til venstre foto fra <https://www.google.com/maps> 2010 og til høyre detaljfoto fra 2018, Multiconsult.

3.2 Bygninger i nærområdet

Nærområdet er et etablert boligområde med eneboliger fra 1900-tallet. I det følgende er henholdsvis Nybøvegen 6, 7B, 8 10, 11, 12A, 15G, Venåsen 14B, 18 og Hopsåsen 22A beskrevet.

Figur 3-21 Kart som viser bygg (markert med rød ring) som er omtalt i rapporten. Kilde <https://kommunekart.com/>

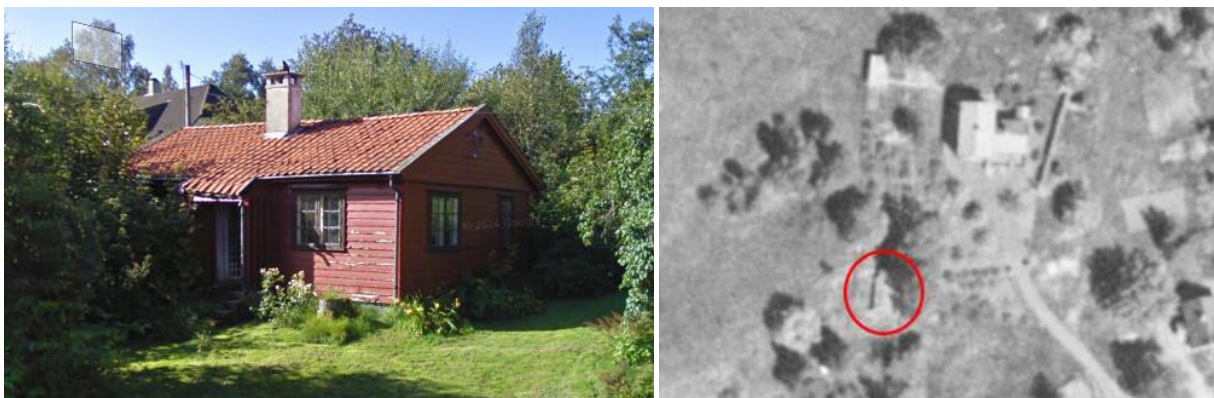
Figur 3-22 Skråfoto av bygg (markert med rød ring) som er omtalt i rapporten. Kilde: <https://kart.1881.no/>

Figur 3-23 Nybøvegen 6, gnr. 40 bnr. 758. Foto til venstre mot nord, til høyre nordøst. Enebolig fra 1964 i to etasjer. Ferdighuset har saltak med slak vinkel, tekket med enkelkrummet betongstein, stående kledning på langsidene og pusset mur på gavlsidene. Bygget har ettfagsvindu. Det er oppført en bod i 2015 og garasje i 2013. Foto til venstre fra 2018, Multiconsult, foto til høyre fra 2015, Opus.

Figur 3-24 Nybøvegen 7B, gnr. 41 bnr. 414. Enebolig fra 1937 preget av funksjonalisme og bergensskolen. Bygget er i to etasjer og kjeller og har en kombinasjon av både stående og enkel liggende kledning og enkel-, to- og trefagsvindu. Bygget har saltak med tekke av enkelkrumma betongstein. Foto øverst fra 2010, kilde <https://www.google.com/maps/>, foto nederst fra 2015, Opus.

Figur 3-25 På gnr. 41 bnr. 485 (uten adresse) ligger det et mindre bygg registrert som garasjehus/anneks på <http://www.bergenskart.no/bergen/> Bygget er ikke datert, men kan skimtes på flyfoto fra 1951. Til venstre foto fra <https://www.google.com/maps/> til høyre flyfoto med bygg markert med rød ring, kilde <https://kart.1881.no/>

Figur 3-26 Nybøvegen 8, gnr. 41 bnr. 226. Enebolig fra 1920 i nyklassisisme. Boligen har valmtak med tekke av svart glasert takstein med enkelkrum, enkel liggende kledning og to- og trefagsvindu med sprosser. Foto 2018, Multiconsult.

Figur 3-27 Nybøvegen 10, gnr. 41 bnr. 216. Enebolig fra 1921 i nyklassisisme. Boligen har saltak med tekke av dråpeforma skifer, enkel liggende kledning, ett- og tofagsvindu hvor enkelte har sprosser. Det er et mindre takløft i vest og et noe større i øst. Foto til venstre fra 2018, Multiconsult, foto til høyre fra 2010, <https://www.google.com/maps/>

Figur 3-28 Nybøvegen 11, gnr. 41 bnr. 162. Enebolig fra 1916 i nyklassisisme. Bygget har valmtak med arker i alle retninger og tekke av svart glasert betongstein med enkelkrum. Bygget har fått et nyere tilbygg i øst. Bygget har enkel liggende kledning med to- og trefagsvindu med sprosser i enkelte parti. Foto til venstre 2010, <https://www.google.com/maps/>, i midten fra 2015, Opus og til venstre 2018, Multiconsult.

Figur 3-29 Nybøvegen 12A, gnr. 41 bnr. 1251. Enebolig fra 2013 i nyfunksjonalisme. Boligen har flatt tak, ettfagsvindu og stående kledning. Foto 2018, Multiconsult.

Figur 3-30 Nybøvegen 15G, gnr. 41 bnr. 614. Enebolig fra 1952 i 2. etasjer med kjeller. Boligen har saltak med betongstein med enkelkrum og enkel liggende kledning, ettfagsvinduer. Bygget fikk et større påbygg i vest i 2016. Foto hentet fra <https://www.google.com/maps/>

Figur 3-31 Venåsen 14B, gnr. 41 bnr. 728. Enebolig fra 1998 i to etasjer. Boligen har valmtak med tekke av svart betongstein med enkelkrum, to arker, og enkel, liggende kledning og ettfagsvindu med sprosser og to karnapp i vest. Foto til høyre og venstre 2018, Multiconsult, i midten skråfoto fra <https://kart.1881.no/>

Figur 3-32 Venåsen 18, gnr. 41 bnr. 702. Enebolig fra 1973 i to etasjer. Boligen har valmtak med tekke av svart betongstein med enkelkrum, stående kledning og ettfagsvindu. Foto til venstre 2018, Multiconsult, til høyre skråfoto fra <https://kart.1881.no/>

Figur 3-33 Hopsåsen 22A, gnr. 41 bnr. 649. Enebolig fra 1988 i to etasjer. Boligen har valmtak med tekke av svart betongstein med enkelkrum, enkel liggende kledning og ett- og tofagsvindu med sprosser. Foto fra <https://www.google.com/maps> og skråfoto fra <https://kart.1881.no/>

4 Andre typer kulturminner

Veg og ferdselsårer

Nybøvegen

I følge skriftlige kilder skal det ha gått en vei fra Stend til Sørås over Skjold og Hop, og videre til Bergen. Vegpartiet mellom Skjold og Hop eksisterte allerede på 1700-tallet og veien gikk via Hopsbroen. Nybøvegen er rester av dette gamle veifaret, og dagens veg har til dels samsvarende veiløp i dag som veien mellom Skjold og Hop har på eldre kart. Nybøvegen er avsatt med hensynssone for bevaring av historiske veifar i gjeldende kommuneplan.

Figur 4-1 Utsnitt av Nybøvegen mot nord. Vegen er vist i kart på Figur 2-1. Foto 2018 Multiconsult.

Vossebanen

Vest for planområdet gikk tidligere Vossebanen. Det var holdeplass på Kloppedal i 1930, som ligger rett øst for planområdet. I 1964 ble banestrekningen mellom Bergen-Nesttun-Garnes-Tunestveit nedlagt for persontrafikk ved åpning av tunnel til Arna gjennom Ulriken. Traéen er i dag brukt som gang- og sykkelveg. Traéen er avsatt til hensynssone bevaring av kulturmiljø i kommuneplanens arealdel. Hvor i området den gamle jernbanetraséen går, er vist i kart på Figur 2-1

Figur 4-2 Foto viser koblingen mellom Nybøvegen og Vossebanen. Her gikk en stikkveg fra Nybøvegen ned til stoppestedet på Kloppedal. Foto til venstre 2018 Multiconsult, foto til høyre <https://www.google.com/maps>

Figur 4-3 Flyfoto fra 1951 til venstre som viser stoppested på Kloppedal og stikkveg fra Nybevegen til stoppested. Til høyre flyfoto fra 2016. Kilde <https://kart.1881.no/>

Murer, ruiner, steingjerder mm.

På gårdsbruket Nybø er det registrert fem murer/ruiner etter bygg som har stått her tidligere. Eldre tufter er synlige i form av gråsteinsmurer som var fundament for bygg, det er bl.a. rester etter en utedo, melkekjeller og andre større bygg. Se kart Figur 3-15 og rapport fra Rambøll.

Figur 4-4 Foto til venstre viser rester av utedo, til høyre murrester øst for våningshuset. Foto fra 2015, Opus.

Figur 4-5 Mur nord for våningshus, foto fra 2015, Opus.

5 Avslutning

Det er ingen kjente automatisk freda eller vernede bygg i eller nær planområdet. Gjennom planområdet går deler av traséen til Vossebanen og Nybøvegen, som er et eldre historisk vegfar. Begge er avsatt til hensynssone bevaring kulturmiljø i kommuneplanen. Vossebanen reguleres som gang- og sykkelveg i reguleringsplanen. Denne blir regulert i tråd med pågående plan for Vossebanen (planID.: 62880000). Det er i planen behov for utbedring av Nybøveien, krysset med Troidhaugvegen, samt utbedring av møtepunkter og sikt. Det er gjort en avveining av hensynet til veiens kulturminneverdi, trafikale hensyn og en vurdering av hva som er tilstrekkelig vegstandard for 13 nye boenheter. I hovedtrekk er det lagt inn tre møteplasser langs Nybøvegen, utbedring av krysset med Troidhaugvegen og nytt fortau langs deler av Nybøvegen.

Eksisterende bebyggelse består av eneboliger fra tidlig 1900-tallet og fram til i dag, med en hovedvekt fra de første tiårene på 1900-tallet og fra 1970-tallet og frem til 1990-tallet. Stilmessig er det flere bygg i sveitserstil, nyklassisisme, i tillegg til gårdstunet og bygg fra 1980- og 1990-tallet. Byggene er stort sett i tre, men enkelt innslag av mur. Det er ulike takformer, takteking og vindustyper.

Det er planlagt både rekkehus, tomannsboliger og eneboliger i planen. Planlagt bygningstypologi bryter noe med boligområdets enhetlige karakter av eneboliger. I området er det et større leilighetsbygg i Troidhaugvegen fra 2014 rett øst for planområdet.

For å harmonere med eksisterende eneboligbebyggelse er nye bygg i planforslaget planlagt med saltak og dempet fargebruk.

6 Kilder

Bjerke, Thor 2004: *Banedata 2004: data om infrastruktur til jernbanen i Norge*.
Larsen, Jacob T. 1980: *Fana bygdebok 1. Fra de eldste tider til 1665*. AS John Grieg, Bergen.
Larsen, Jacob T. 2001: *Fana bygdebok 4. Gards- og ættesoge*. Molvik Grafisk Hus AS.
Myking, John R. 1990: *Fana Bygdebok 2. Bønder nær byen 1665-1870*. J. W. Eides Trykkeri.
Kulturminnegrunnlag – Vossebanetraséen – Fjøsanger til Nesttun. Saksnummer 20128382. 2013-11

Nettsteder:

askeladden.ra.no <https://askeladden.ra.no/Askeladden/>

bergenskart.no <http://www.bergenskart.no/bergen/>

Kommunekart <https://kommunekart.com/>

Googlemap <https://www.google.com/maps>

Kart 1881 <https://kart.1881.no/>

<http://industrimuseum.no/Pedek>

http://industrimuseum.no/Hop_spinderi

Vossebanen. (2018, 17. juni). I Store norske leksikon. Hentet 5. november 2018 fra

<https://snl.no/Vossebanen>

7 Vedlegg

Nedre Nybø. Kulturminnedokumentasjon og tilstandsanalyse. Rapport Rambøll 2012

Merknad og innspill fra nabo Inga-Brith Nybø Jørgensen 29.04.2013